

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-05-23

Diarienummer N609-0789/23

Handläggare:

Jonas Österberg

E-post: jonas.osterberg@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om barns utökade rätt att vistas på fritidshem

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden tillstyrker motion om barns utökade rätt att vistas på fritidshem och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2023-05-23, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över en motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga

Grundskoleförvaltningen föreslår att nämnden ska tillstyrka motionen. Förvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget som syftar till att stärka rätten och tillgången till fritidshem. Grundskoleförvaltningens ställningstagande utgår från att fritidshem av god kvalitet kan vara en betydelsefull del av bredare samhälleliga kompensatoriska insatser. Särskilt gynnsamt kan denna verksamhet vara för elever med annat modersmål än svenska, och för elever med sociala svårigheter.

En sådan omfattande reform som förslås i motionen bör dock föregås av ett grundligt utredningsarbete avseende hur en sådan rätt ska utformas och vilka konsekvenser den förväntas få exempelvis avseende kostnader, lokaler och kompensationsförsörjning. I ett sådant utredningsarbete bör frågan om ett avgiftsfritt fritidshem prövas, särskilt för den grupp elever som behöver fritidshem som en kompensatorisk åtgärd.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En utökad rätt till fritidshem kommer generera ökade kostnader. I den statliga utredningen om en utökad rätt till fritidshem där det föreslås att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem anges att denna reform ska finansieras genom statsbidrag (SOU 2022:61). Grundskoleförvaltningen anser att om kommunfullmäktige beslutar om att införa en sådan utökad rätt före eller oberoende av den statliga reformagendan avseende fritidshem, bör en sådan satsning åtföljas av en utökad ekonomisk ram till grundskoleförvaltningen. Därtill behöver en översyn av förvaltningens resursmodell avseende fritidshem genomföras. Principerna för denna utökade finansiering behöver utredas vidare inom ramen för kommande budgetberedningar.

Bedömning ur social dimension

Fritidshemmet kan bli en viktig del i att skapa goda levnadsvillkor. Att ge barn fler livschanser genom att utöka möjligheterna att få tillgång till utbildning i fritidshem kan vara en viktig pusselbit i ett barns utveckling. Att ge barn till arbetslösa rätt att vistas på fritidshem kan i sin tur minska skillnader i människors levnadsvillkor.

Störst möjligheter att agera främjande och preventivt finns i det sociala brottsförebyggande arbetet med barn och unga. Det vill säga vad som kommit att kallas för tidiga insatser. I fråga om det preventiva och främjande arbetet bör det också finnas en långsiktighet. Fritidshemmet är en del av skolväsendet, vilket i sig står för varaktighet och här finns således mycket av den långsiktighet som är viktig när det kommer till insatser för barn och unga. Vidare finns det inte minst vinster för såväl individer som samhället att elever lyckas med skolan. Fritidshemmets kompletterande och kompensatoriska uppdrag gör att här finns stora möjligheter ur ett främjande och förebyggande perspektiv. Att ge fler elever möjlighet att vistas på fritidshem kan därför ses som en välfärdsinvestering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Samverkan

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 15 maj månad 2022.

Bilagor

1. Motion av Axel Darvik (L) om att barn ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt föreliggande motion på remiss till grundskolenämnden. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast den 25 maj 2023. Ärendet medger ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Motionären konstaterar att fritidshemmen har en mycket viktig uppgift i att komplettera förskoleklassen och grundskolan och bidra till barnets lärande inom hela läroplanens mångfald av ämnen. Mot denna bakgrund anför motionären att tillgängligheten till fritidshem för alla barn således blir av yttersta vikt för att säkerställa en jämlik tillgång till detta.

Att ge barn rätt till fritidshem oberoende av deras föräldrars arbetsstatus skulle enligt motionären underlätta dessa föräldrars jobbsökande och därmed kunna bidra till att få fler i jobb och även inverka positivt på integrationen för familjer med utländsk bakgrund. Motionären menar att fortsatt tillgång till fritidshemmet för ett äldre barn även efter att ett syskon fötts skulle minska stressen och arbetsbördan för vårdnadshavaren samt säkerställa att det äldre barnet fortsatt får ta del av den berikande och viktiga kompletterande verksamhet som fritidshemmet erbjuder.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige ska besluta att alla barn i Göteborgs Stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga.

Förvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningen delar motionärens bedömning att fritidshemmen har en mycket viktig uppgift i att komplettera förskoleklassen och skolan och bidra till barnets lärande. I linje med motionen vill grundskoleförvaltningen i det sammanhanget påtala betydelsen av tillgång till fritidshem sett utifrån barns möjligheter till utveckling och lärande. Därför bedömer förvaltningen att motionärens förslag om att alla barn i Göteborgs stad ges rätt till att vistas på fritidshem, oberoende av föräldrarnas anställningsstatus eller om de är föräldralediga, är angeläget.

Den statliga utredningen om en utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) föreslår bland annat att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor (SOU 2022:61). Grundskolenämnden behandlade denna utredning och beslutade om ett remissyttrande till Utbildningsdepartementet den 25 april 2023.

I linje med denna utredning bedömer förvaltningen att en utökad rätt till fritidshem också bör kombineras med en rätt till ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för att inskrivningen av barn i fritidshem ska kunna öka och därmed bidra till ökad tillgång till fritidshem. I det avseendet är grundskoleförvaltningens bedömning att en sådan reform också kan få en kompensatorisk effekt i linje med vad som anförs i den statliga utredningen.

Grundskoleförvaltningens erfarenheter är att inskrivningen i fritidshem generellt är lägre i socioekonomiskt utsatta områden. Grundskoleförvaltningen ser att fritidshem av god kvalitet kan vara särskilt gynnsamt både för elever med annat modersmål än svenska, och för elever med sociala svårigheter. Fritidshemmen är en betydelsefull del av bredare

samhälleliga insatser. I det avseendet ser förvaltningen att utökad rätt till fritidshem primärt är en pedagogisk och kompensatorisk insats och inte en familjepolitisk satsning såsom anförs i motionen.

En utökad rätt till fritidshem förväntas leda till en utökad inskrivning i fritidshem. Förvaltningen ser en risk att andelen legitimerade och behöriga lärare kommer att minska när antalet elever ökar. Fritidshem med hög andel legitimerade lärare har förutsättningar för en hög kvalitet. En utökad rätt till fritidshem bär därför åtföljas av fortsatt satsning på kompetensförsörjning och flera behöriga lärare i fritidshem.

Vidare anser grundskoleförvaltningen att en sådan reform som föreslås i motionen bör föregås av ett grundligt utredningsarbete. I ett sådan utredning bör en rad aspekter belysas. Konsekvensanalyser behöver göras avseende den utökade inskrivning som förväntas. Det handlar bland annat om vad en utökad inskrivning i fritidshem innebär lokalmässigt. Men även som redovisats ovan vad det innebär avseende utökade kostnader och kompetensförsörjning.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef